

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitulum XII. Cùm nuntius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

3 Dico 1. Acta omnia tam ordinatoria iudicii, quam instructoria causæ, fidē faciunt coram iudice subrogato, constat ex *c. vlt. de prob.* & *xl. Morino. 60. ff. de iudiciis.* vbi docent DD. quod mortuo iudice eius successor omnia acta assumat, & secundum ea iudicet, sicuti prior iudicaturus fuisset, nam iudex subrogatus veluti idem censetur cum priore, sicuti & eadem causa, idēque iudicium. *l. Proponebatur. 76. de iudiciis.* & idē eādē ratione dicendum de iudice appellationis, aut reuisionis, sicuti hīc *Felinus docet n. 1.* & sumitur ex *Clem. 2. hoc tit.* & videri potest *Lanfrancus in pract. cap. 3. n. 35.*

4 Dico 2. Acta instructoria causæ seu spectantia ad merita litis, etiā in alio iudicio fidem faciunt inter easdem personas, vti colligitur ex *l. Penult. C. de arbitris.* vbi id docet *gloss. verb. iudiciis,* & videri possunt, quæ dixi in *c. At si Clerici. 4. de iudiciis.*

5 Loquor autem de actis instructoriis, quia acta ordinatoria repeti debent, si in alio postea tribunali causa agitanda sit; teste Abbate hīc *n. 1.* deinde loquor de iisdem personis litigantibus, at verò in alias personas acta iudicii plenam fidem non faciunt; quia res inter alios acta, aliis praiudicare non debet. *c. Inter. 6. verb. Porro. de fide instrumentorum.*

6 Verumtamen confessio facta in vno iudicio, in altero iudicio inter alias personas indicium seu probationem imperfectam generare potest, sicuti & confessio extra iudicialis, quæ de re *Felinus. hīc. n. 19.*

7 Deinde non tantum ipsis personis litigantibus, sed & hæredibus seu successoribus eorum acta profunt, immò omnibus personis quibus res iudicata prodesse potest. *argum. l. 2. C. de edendo.* exemplum affert *Innoc. hīc.* Titius petebat à te fundum, tu per testes ostendis esse tuum; postea cum vendidisti Caio, attestaciones illæ dummodo in præsentia actoris receptæ ac publicatæ fuerint, ab emptore allegari ac produci poterunt, quemadmodum & sententia lata pro venditore prodest emptori, vel alteri successori particulari. *l. Si à te. 9. §. Iulianus. ff. de except. rei iudicata. vbi gl. margin. ait, quod*

exceptio rei iudicatæ, quæ venditori & in venditorem competit eadem emptori & in emptorem datur.

CAPITULUM XII.

Cùm nuntius.

PARAPHRASIS.

Clerici nisi aliud eos impediatur à ferendo testimonio in causâ Ecclesiæ suæ, repelli non debent. hāc de re dixi, in *c. 6. hoc tit.*

SYMMARIUM.

1. An Clericus compelli possit ad testandum contra suam Ecclesiam, quaritur, & ordinariè fieri posse negatur. *n. 4.*
2. Clericus à seculari Magistratu in quacunque causa etiam civili, iudicari, vocari, aut cogi non potest ad testimonium dicendum.
3. Valet testimonium Clerici & Religiosi, si absque licentia Superioris à iudice seculari parte nihil opponente, ad illud cogatur vel admittatur.
4. Ordinariè Clericus cogi non potest, ut contra Ecclesiam suam coram Ordinario Ecclesiastico testimonium ferat.
5. Nisi per alios testes veritas cognosci nequeat.
6. Vel Clericus ut testis pro Ecclesia sua productus sit, tunc enim etiam contra ipsam testari cogitur.
7. Differentia inter testes absolutè, & non absolutè inhabiles, & qui illi.

Querit autem gl. hīc, vtrum Clericus compelli possit, ut & contra suam Ecclesiam testetur.

Resp. & Dico 1. Clericus à seculari iudicari, vocari, aut cogi nō potest ad testimonium dicendum in quacunque causa etiam civili *c. Statutum. 37. iuncta gl. verb. in testimonium. 2. q. 6. & dixi lib. 3. Th. Mor. Tract. 6. cap. 4. n. vlt.*

Accedit quod testes iurati esse debeant, Clericus autem coram iudice seculari absque Episcopi sui licentiā iurare non debet, vti dictum est in *c. 1. de juram. calum. sin* autem necessitas postulet, quia alii tam idonei testes haberi nequeunt, tali casu vel ipse met
Epi-

Episcopus rogatus à sæculari iudice examinabit Clericum, eiusque depositiones ad sæcularem iudicem mittat vel si ita ei videbitur, Clericum mittet ad iudicem sæcularem, vt coram ipso, sicut Clerici solent, iuramentum ac testimonium edat, iuxta c. 2. *iuncta gl. causa. 14. q. 2.* & docet *Archidiaconus ibid. in fine. Abbas hic. n. 3. Gail. lib. 1. obseru. 100. n. 16.* quemadmodum hoc ipsum obseruari solet, si testes ex alieno territorio rogentur.

3 His addendum 1. Si Clericus, vel religiosus absque licentiâ superioris à iudice sæculari, parte nihil opponente, ad testimonium cogatur, vel admittatur, valiturum esse, vt docui *lib. 4. Th. Mor. Tract. 5. cap. 11. n. 3.* & tradit *Abbas hic. n. 3. Farinacius. q. 61. n. 84.* & indicat *gl. in c. 1. de iuram. Calum. verb. Inconsulto. contra Felinum. hic. n. 3. Crotum de testibus. n. 178.* qui putant, saltem monachi seu religiosi testimonium irritum fore, sed contra est, quod nullo iure tale testimonium irritum dicatur, sed tantum illicitè præstitum sine Prælati consensu, accedit, quod consensus Prælati præcedere debeat nõ vt forma seu substãcialis solemnitas actus, sed vt requisitum quoddã ad actus honestatem.

4 Addendum 2. Quod in *c. 2.* dicitur, ne pro conficiendis instrumentis in negotiis sæcularibus Clerici testes rogentur, id vel ad honestatem & consilium spectat, vel per consuetudinem abolitum est, vt *Felinus hic notat n. 3. Farinacius. n. 64.* quod per generalem consuetudinem Clerici in quibusunque contractibus testes adhibeantur, etiam non petiti superioris licentiâ.

5 Dico 2. Ordinariè Clericus cogi nõ potest, vt contra Ecclesiam suã corã Ordinario Ecclesiastico testimonium ferat, idq; propter cõiunctionem ac reuerentiam, quam gerit erga suam Ecclesiam. *arg. l. Lego Juliã. ff. de testibus.* vbi cauetur, ne invito denuntietur testimonium aduersus sanguine aut affinitate proximã iunctos, volentes tamen admittuntur, eorũque testimonium non minus, quã alienum valet, vt docet *Farinacius.* quod testibus deponentibus contra cõiunctos, magis etiam, quã aliis credatur.

6 Limitari debet 1. Si aliter seu per alios te-

stes veritas cognosci non possit, tunc etiam Clerici contra Ecclesiam testari coguntur, vt *Abbas hic notat. n. 3.* idẽmque de consanguineis & affinibus, quod in tali casu testari debeant contra coniunctos, ex communi *Farinacius* docet *q. cit. n. 18.* quia priuilegium seu fauor juris hoc casu cessare debet, ne veritas occultetur.

Limitatur 2. Si Clericus in iudicio producatur vt testis pro Ecclesiã suã, cogitur etiam testari contra ipsam ita *gl. hic communiter recepta, verb. Repellendi.* Ratio est, quam *gl. dat in c. Fratemitatis. 17. verb. iuramentis. hostis.* quia testes iurare debent, quod dicere velint omnem veritatem, testari enim debent de facto contingente, quod nisi in vtramque partem explicatis instrumentis rectè intelligi non potest.

Contra dicta obiicitur *lex 9. ff. de testib. testis idoneus pater filio aut filius patri nõ est,* idẽo vt nec volẽtes filii contra parentes, aut parentes aduersus filios admittantur. *l. Parentes. 6. C. eodẽ.* præterquã in criminib; exceptis, vel si veritas aliter cognosci nõ possit, vel si pars vtraq; filius videlicet & parens consentiat, vt videre est apud *Farinacium. 54. regulã 3.* sed Clericus Ecclesiã suã filius censetur, ergo ordinariè loquendo testimonium eius etiam volẽtis recipi non debet.

Resp. cum *gl. & Abbate hic. n. 3.* cum prohibitio testium contra jus commune sit, omnibus testificandi facultatem concedens, idẽo strictè interpretationis esse debet, neq; extendi ultra casum expressum, quod autem parentes aduersus liberos & vice versã, ne volentes quidem, ad testimonium admittantur, id de carnalibus parentibus ac filiis statutum reperitur *cit. l. Parentes.* ergo extendi non debet ad spirituales.

Pro pleniore intellectu aduerte, quod inter testes inhabiles alii absolute inhabiles sunt, ita vt neque cum partium consensu eorum testimonium validè recipiatur, sunt tales infames juris infamiã, serui, furiosi; alii verò sunt inhabiles non absolute, quia licet repelli possint & interdum debeant, tamen si admittantur, eorum testimonium indicium vel probationem aliquam affert, vt notauit Cle-

Clarus q. 24. n. 23. talis est Religiosus, Clericus coram seculari iudice, item mulier, criminofus, propinquus, affinis, domesticus.

CAPITVLVM XIII.

Super eo.

PARAPHRASIS.

Si testi obijciatur, quòd sit criminofus & de crimine conuincatur in causâ tam ciuili, quàm criminali, repelli debet, tametsi antea de crimine conuictus, confessus aut damnatus non fuerit.

SUMMARIVM.

1. Criminofus à testimonio ferendo repellendus est.
2. Emendatus, si crimen juris infamiam annexam non habet, admitti debet in causa ciuili.
3. Citatus ad videndum testes, conscius eorum criminum, & tamen nihil opponens, consentire in eos censetur.
4. Repelli tamen tales nihilominus debent à iudice ex officio.
5. In causis summarijs talium testimonium repulsiō partibus non conceditur.
6. Testis criminofus admittitur ad ostendam innocentiam Rei.
7. Predicta locum habent in foro Canonico, in foro Ciuili non prohibetur esse testis criminofus, nisi de crimine damnatus sit, vel ipsâ lege lata infamiam contraxerit.

I NOT. Vnic. Criminofus seu is, cui graue crimen obijcitur, atq; de eo ostenditur, à testimonio ferendo repellendus est. ita habetur in *c. Testimonium 54. hoc tit.* & in *c. Constitutus 9.* vbi inter alios numerantur homicidæ, malefici, fures, sacrilegi, raptores, adulteri, incesti, & dicitur tales ad accusationem, vel testimonium admittendos non esse.

2 Limitatur 1. Si emendatus sit, & crimen juris infamiam annexam non habeat, admitti debet in causâ ciuili. *cit. c. Testimonium.* Porro emendatio cum sit mutatio vi-

ta, non præsumitur, sed probari debet, si videlicet ostendatur non exiguo sed trienniali saltem tempore laudabilem vitam actam esse, vti docet *Farinacius q. 36. n. 140.*

Limit. 2. Si citatus ad videndum testes, sciens eorum crimina, nihil opponat, in personas testimonium consentire censetur, vti constat ex *l. Si quis testibus 17. C. de testibus.* vbi generatim traditur de teste, qui repelli potest, si in productione non repellatur, postea repelli non posse, sed de hac re dicitur in *c. Presentium 31. hoc tit.* Addit *Felinus cit. c. Testimonium n. 3. Mascardus concl. 464. n. 32. Farinacius q. 56. n. 141. & q. 62. n. 176.* si pars non opponat contra testem criminofum, quòd iudex ex officio eum repellere debeat, idemque sentiendum, si aliquis testis esse prohibeatur propter statum, aut conditionem personæ, aut sexum, quia est minor, mulier, religiosus, sed alia ratio est, si testis solum repellatur in fauorem aduersarij, vt quia est domesticus aut affinis eius, qui producit, vti distinguit *Farinacius q. 62. n. 191.* tametsi verò testes criminofus, domesticus, affines &c. non repulsi, sed admissi sint ad testimonium, non tamen integræ fidei, & omni exceptione maiores censi debent.

Limit. 3. Quòd in causis summarijs, in quibus leuis aliqua, non plena, nec exactè semiplena probatio requiritur, talis testimonium repulsiō partibus non conceditur, vti ex communi docet *Farinacius n. 196. Menochius in arbitrarijs. q. 32. n. 11.*

Limit. 4. Quòd testis criminofus in criminalibus admittatur ad ostendam innocentiam rei, vti docet *Mascardus concl. 1366. n. 16. Farinacius q. 56. n. 137.* nam tales inhabiles testes, qui absolute non repelluntur, sed solum propter defectum fidei repelli possunt, admissi verò indicium aliquod faciunt, ij ad innocentiam ostendam absolute admittendi sunt & repelli non possunt, quamuis non integræ fidei esse censeantur, quâ de re *Clarus q. 24. n. 20.*

Limit. 5. Quæ dicta sunt, locum tantum habent in foro Canonico, at verò in Cæsa-